

Н. С. Хрущевтуң АКШ-та чорун турары

1959 Вашингтонда парлалганың национал клувунга чылдын сентябрь 16-да Н. С. Хрушевтуң чугаазы

чалуучуларга чың түрүндө көрсөтүлүп, алардын өнөр-саламаттыгына көңүл бурулууда. Чыңалып кеткен жана кыскарган кызыл балыктын кызыл балыкка кайтышына жетишээрлик аракеттер жасалып жатканда, алардын өнөр-саламаттыгына көңүл бурулууда. Чыңалып кеткен жана кыскарган кызыл балыктын кызыл балыкка кайтышына жетишээрлик аракеттер жасалып жатканда, алардын өнөр-саламаттыгына көңүл бурулууда.

хуралынга деп бодап деп чүгөге чөпшээрэжиң көрүңөр.

Оон-биле холбаштыр Н. С. Хрущевтун демдеглээни болза, тайбон керээзин чарганы-биле Берлин айтырыгы ышкаш күргүлөр аразында харылзааларга үргүлчүлүк дурбжушкүктүүн хайныктырып турарындыг айтырып база үзе шийитпирлеттинген турар ийик.

Совет улус тайбынга ажыктыг кылдыр бодунуң шилиишкиниң шагда-ла кылган деп Н. С. Хрущев чутаалаан.

Америк улус база тайбың дээш туруп турар дээринге бүтүрелдиг бис деп ол демедегиз. Үчүзүргө бир эвес эң-не чугула чүгөсө—тайбыңны хандырар дугайында айтырыкта бистин эрге-ажыктарымыс дүтүлүп турар болза, күнеништин иривисти болгам күбүзүстү каттыштырып алган, ууустар аразымын харызааларында климатты шилтирлэнг өскөртүп чедип алган.

Совет Эвители кандыгыл дэрге
ССРГ-нин болгаш АЕШ-тын аразып-
та чаагыл жожа-хөлбөз харылазалар-
ын таарыштарына иди берип
болгу дег кандыг-даа саналдарны
көрүнгө ач беле.

аңы аразында
лаң турар.
түнчыларың
ропага бы-
арын ханды-
ылар чаа
шчитпезинге

ССР-ниң болгаш АКШ-тын кур-
е ажалдачыларының аразыга
ужаажышкынар болуңуң ээлчез-
де Совет Эвигилинин болгаш Вел-
британияның, Совет Эвигилиниң
болгаш Францияның база АКШ-тың
еске-даа эвигелчилериниң аразында
харызааларын улам ыңай экижи-
леде илгиз бээрин күзеп турар
бис деп Н. С. Хрушев чугааының
түңгелинде онзалап демдеглээн. Са-
нал-оналарды бо солукшаныың
түңгелинде СССР биле АКШ бот-
боттарың эки билчип, маргылда-
аңы айтырыгларың шийтирилээр-
ге улуг күзелдиг чоруун көргүзүп
турар болу берсе, ол чорук Европа-
да, Азияда болгаш еске-даа дип-
терде улуг-даа, бичин-даа чурттар-
га ажыктыг болур, а хамыктын мур-
нунда тайбыңның херезиге ажыктыг

Улам эки ажилдаар

306 мун дециметр бараанны бээ-
ривис, алгы эттээр цехти чаартып
кылырын октябрь 15-те доозары-
выс, сапын идиктер кылыр чаа пех-
тиц тузуун октябрь 25-тен эгелээ-
ривис болур.

— Совет күүнүнүн сүлдө-
дөн чуруп көргүскөн выпалдары
Айыны кырында чедирип каан раке-
та болза капитализмге деннээр со-
циализм эртеминин бедик деннелин
херчилеп турар — деп заводтун

Совет чүртүнү уаутуучуу эш
Хрущёвтун Американын Каттышкан
Штаттарыне чөүруүнүн мурунда,
болган бо чаа болушукун бүгү
болшлгелиг ажи төргелетени аажок
өөрткөн. Бо өөршүлүгүт хунерде
бистиң шыныч сөзүсүз — узам эки
ажылдаар деп сөстөр болур.

ЧЕР — АЙ

угаан, күштү совет коннуг
ер узун холун Айже сунгаш,
теренинге эштип, ужул,
ажыдарым дилеп чораан.

Орт чаазы чангыланган.
лапкынчы-даа ужул четкен.
ир-сөзүн, белек-сөкүн

Айга чедер тоол-даа төндү —
огулу, кызы шынап четти!
элчивис Сүлдө-демдек
алчы баарын чалап туру.
төрүп, тинаап чурттап,

ик көргөш, — чоргаар-дыр бис:
кчи бистиң чоңунуң —
демдээ ында чыраан.

Д. ЧАДАМБА.

... ..

ТАРААЖЫЛАР!

ТАРАА КЕЗИЛДЕЗИНИН, БАСТЫРЫЛГАНЫН БОЛГАШ КҮРҮНГЕ БЕЛЕТКЭЭРИНИН ТЕМПИЗИН УЛАМ ДҮРГЕДЕДИҢЕР!

Дүжүт ажаап алышыкынынга эрткен 5 хонунта Сүт-Хөл, Чөөн-Хемчин, Чаа-Хөл районнар дээрэ көргүзүлгөргө болган, а Таңды, Бий-Хем, Улуг-Хем районнар озалдап турар

«ТИЛЕЛГЕ» СОВХОЗТА

Таңды районун «Тилелге» совхозунун ийги хову бригадасынын ажил-ишчилери тараа ажаап алышыкынын ажилы шалыкыны-биле чорудуп турар. Бригада нитизи-биле 1955 гектар черин таразын кестиреп, бастырган.

Бригада мурнакчы комбайнерлер эштер Ондар Доржу, Иван Гурков, Павел Епифанов олар «СК-3» деп комбайн-биле хүнде 10 гектар тараа кестиреп улуг-нормалын орту-мала-биле 12—13 га чедирип, чаа дүжүтү кыска хуусаада чидирип чокка ажаап алыр дөш, чоруп турар социалисттик чарыштын мурнакчылары болуп туралар.

Комбайнер комсомолчу эш Ондар Доржу бо хүнере чедир 191 гектар черин таразын кестирген болган оон 3075 центнер тарааны бастырган. Комбайнер Иван Гурков эрткен он хонуктарын дүргүзүндө 265 гектар черин таразын кестирген болган оон 4044 центнер тарааны бастырган. Комбайнер Павел Епифанов 268 гектар черин таразын кестирип, 4072 центнер тарааны бастырган.

Ол-ла бригадала кур чер андарып турар тракторист эш Маскыр-оол Барымаа хүнде 5 га кур чер андарып турар. Тракторист Александр чай дүргүзүндө 6700 га черин андарган. Ол болза доктааттыган пайдан 2700 гектарын ажык күтсеткени ол.

Б. КУУЛАР.

Булаб шаңдында

Чаа-Хөл районун «Найрал» колхозунун Булаб шаңдында ажы-иш хайнышкынын чоруп турар. Доктаамал ажилдар 16 колхозчулар шаңга кирген тарааны саат чокка сайгарып кургадыр, арыгала, тараа хүлээп алыр пунктке дүргө чүдүрүп чорудар дөш күженишкенин, ас-сепкалды ажилдап турар. Олар каш-ла хонук иштинде 350 ажык тонна тарааны арыгала, күрүнө шыгжамырыче кириген.

Индиг болза-даа бо үчүстөктө тараа кезилде дика саадап турар. Инда 680 гектар тараа культураларынын чүлө 330 гектарын кестирген.

Н. ХУРАГАН-ООЛ.

Чодураажылар күрүнөге 1300 тонна тарааны бээр Бистин тараажыларывыстын күш-ажылы

Чеди чылдын бирги чылында бистин колхозуветун тараа шадери байлак дүжүтүг болган. Колхоз бо чылын 3308 гектар шөлге аны-бүрү культураларын тарааны азы тарылга шөлү эрткен чылдагызындан 644 гектар хей болган. Оон иштинде чүлө тараа культураларын 2565 гектар, а 1958 чылдагызындан 400 гектар хей.

Мал чемнерин эдөө-биле белеткеп турар бис. Суланы эрткен чылын 450 гектарын тараанындан 700 гектар чедирген. Кукурузаны 260 гектарга тарып өстүрүш, оон нөгәин массаны пайдан ажык ажаап алган бис. № 2 хову бригадасы 60 гектар кукурузанын га санындан-на 300 центнер ажык нөгәин массаны алган. Оон азында колхоз 3500 тонна силос салып планын 6100 тонна кылдыр азы 175 хуу күтсеткен.

Тараанын дүжүтү бидеринин хемчеглери чоруттуган. Чылын 425 гектар кызыл-тастын бок үнүштерин болган хоралакчыларын хораннап ууткаан, оон түнелинде ол тараанын гектар санындан дүжүтү 16—18 центнер чедип турар.

Ажаап алышыкына баш бурун-гаар белеткелдерин чоруткан бис. Артель бо чылын 15 тракторларын, 9 комбайнларын. Четир механизатор кадрларын. Ичканаш хову ажилынын механизаторынын ийи бригадалары тургустунган.

Бодунун эргенинде техникалыг, механизатор кадрларын болганы колхозтун хову ажилынын бүтүрүчүлүг-дө бидеткен, күш-ажылдын организаторы-даа экижген. Амгы хүнере дүжүт ажаап алышыкынын 9 комбайнар улут үрелишкенин чокка четче ажилдап турар. Чамдык үрелишкенин болган таарылгаларда, ону бодуветун күжүсү-биле дүргө септеп аптар аргалап алыр бис. Эрткен чылын техника болган кадрлар МТС шугу-мунга турда, комбайннарнын ажил-даары дыка үзүктелишкенин болуп тургузган. Илантай бир комбайн сезон дүргүзүндө барык ажилдап, чүлө 3 гектар тарааны кестирген турган.

Бистин механизаторларывыстын аразында ийи-үш дакыр мергежил чедип алганыр хей. Бисте ам бир инженер, ийи механик ажилдап турар. Ол кадрлар комбайннарнын болган тракторларнын доктаамал ажилдаарын хандырып туралар.

Мурнакчыларын чүтүлдүт күш-ажыл колхозтун чедикшиктерин өстүрүп, быжылап турар. Комбайнер Петр Кабанов бистин чоргаарла-рынын шалыкчысы. Шак индиг мурнакчыларын санынга комбайнерлер Донтак Санчы, Сергей Мартын, Иван Ноговицын, Д. Сандак, Чечек Кок-оол олар база кирип туралар. Чангыс агрегатта ажилдап турар

алышкылар—комбайнер Шулукай, штурвалыный Шаровин, принципчик Лавакай, тракторист Черепан, Пирей олар дыка кызыкмаккай ажилдап келген. Тарааны тавы-чалы кестирип турар Самбы-Хөө Сандый-оол (комбайнер), Виктор Чалбаа (тракторист) олар бистин тараажыларывыстын аразында чарыштын тишлекчилери болу бергенер.

Колхоз бо чылын күрүнөге 700 тонна тарааны садар планын. Колхозчу тараажылар өстүрүп алган байлак дүжүтүн санап көргөш, 1300 тоннадан өзөш өсөс тарааны күрүнө шыгжамырынга кириген шитир-пирдөн. Күсөлденин темпизин дүргө чоруп турар. Сентябрын 18-ке чедир 1010 тонна эки шынарлыг кызыл-тас күрүнөге дүжүтүлгөн. 237 тонна кызыл-тас складта урдуган.

Бүтү тараанын 60 хууу кестирген, оон иштинде 1194 ганы азы 80 хуууун анылап ажаар арга-биле кескен. Кестирген тавычаларын 65 хуууун бодуруп бастырган.

Ажаап алышыкынын тейиштин дүргөлдир сорулга-биле ажилдын нормалын ажык күтсеткен механизаторларга немелде төлөвирин берип турар бис. Комбайнерин хүн нормалындан ажык күтсеткен гектар бүрүзү дөш 3 рубльди, оон агрегатта ажилдап турар тракторист азы чалаачы, штурвалыный болган чидүрүктү бүрүзү ажык күтсеттин-га га санындан 1 рубль 50 копейка-ти ап туралар. Шак индиг материалдыг сонуургал күш-ажылдын бүтүрүчүлүгүн база-ла күштедирген.

Бистин тараажыларывыс күрүнө мурнуна хүлээлгезин алдарыны-биле күтсетпешкан, үрелин болган фондлар урушкунарынга, күш-хүтүтү төлөвиринге, мал чеминге четир тарааны чогуур үрелинде, чидир чокка ажаап ап шыдаалар.

А. ТЕМИР-ООЛ.

«Чодураа» колхозтун даргазы.

Колхозчу-комбайнер киж бо хүнере бичин-даа анаа олар арга-жох. Байлак дүжүтү чидир чокка ажаап алыр бистерден шуут хамааржыр. Ичканаш комбайн-рывысты ажилдап кириптеринге баш бурун-гаар белеткеп алган турган бис.

Бистин колхозуветун ажаап алыр тараанын шөлү-даа улуг, а күрүнөге садар дөш тараанын районун кайы-даа колхозтарындан хей. Индиг болганда тарааны анылап ажаарынын мурнакчы аргалын ажилдап турар бис. Тавычалыг кестирген тарааны бодурукчулук комбайн-биле бодуруп бастыраарын сезон нормалы бисте 220 гектар болуп турар. Ичканаш мен бодуруп комбайн-биле ам 300 чыгыс гек-

Артельдин бирги бригадасында

Артельдин бирги хову бригадасынын ажил-ишчилери база-ла күженишкенин ажилдап турар.

Бригада «С-6» деп үш, «С-4» деп бир комбайнар быжылааттыган. «С-6» комбайннын башкарыкчысы Мартын, оон дузалакчызы Артель-оол, тракторизи М. Тоо олар хүнде 10 гектар тарааны кестирерин

ХЛЕБ БЫЖЫРЫКЧЫЛАРЫ

Комсомолчулар Тамара Манчый биле Чам-оол Мажаа олар колхозтун № 2 хову бригадасында ийи айдан бээр хлеб быжырып, сипенчилерин

тар тарааны бодуруп бастырым, а сезон төнтүзүнге чедир ийи нормалы ажык күтседир деп социалисттик хүлээлгени алган мен.

Шак ичканаш ажилдаары менээ чыл бүрүде чачыл болган. 1953 чылдан бээр чыл санында 400 ажык, 500 чыгыс гектар тарааны ажаап ап турдум. Артельдин колхозчу комбайнерлеринин аразында социалисттик чарыштын мурнакчысы болуп, «Мурнакчы комбайнер» деп туктугашты комбайнын кырында доктаамал киришкен алган чоруп тур мен. Колхозтун баштаар черинин болган партия организаторынын ол бедик үнелеп көрүшкүнү болган шаңналдары мен күш-ажылч чоруму улам-на соруу кирип турар.

Мөөн агрегаттада штурвалыный Виктор Уинкай, чалаачы Владимир Кожевников оларнын болган чүдүрүкчүлүгүн эки ажылы комбайннын үзүктелишкенин чокка ажилдаарын хандырганын демдегелери чутула.

Анылап ажаашкын тараанын чидирин бодурубай, оон шынарлыг база экижип, ажаап алышыкынын нити темпизин дүргөлдөп турар. Күрүнөге тараа садарын чедикшигин чорутуушаан, үрелин участоктарындан эң эки шынарлыг тарааларын ажаап ап тур бис.

Улам эки ажилдаанымыс туду-на, амидыралымыс база чагай болуруп, Гөзөн чүртүвүстүн күчү-шадылы улугдыр ханымы-биле медегер билер бис. П. КАБАНОВ, бодурукчулук комбайнын башкарыкчысы.

Фото Ф. Кардинкин.

Областа тараа кезилдези, бастырылгасы болгаш күрүнөге белеткел

(1959 чылдын сентябрь 15-ке чедир хуу-биле)

Районнар	Кескен тараа	Беш хонукта өзүлде	Кескенге укур бастырганы	Саткан тараа	Беш хонукта өзүлде
Сүт-Хөл	88,6	13,9	99,5	104,0	—
Өвүр	76,5	39,0	75,7	—	—
Каа-Хем	74,5	10,9	66,0	44,4	10,8
Чаа-Хөл	71,3	11,5	73,9	55,3	19,5
Чөөн-Хемчик	62,7	11,9	73,7	77,2	21,1
Бий-Тайга	56,5	11,0	68,4	74,5	21,1
Барыын-Хемчик	55,9	12,8	78,8	70,7	25,7
Бий-Хем	55,6	12,6	82,1	50,2	25,4
Таңды	54,8	6,4	73,0	66,3	18,9
Улуг-Хем	53,0	8,0	83,2	54,6	10,8
Тес-Хем	52,4	21,5	78,8	—	—
Эрзин	25,2	25,2	100,0	—	—
Совхозтар:					
«Кызыл партизан»	104,4	12,0	65,4	63,9	19,8
«Мелегей»	94,4	6,3	93,6	74,1	3,4
«Энегес»	93,4	17,9	45,9	36,4	4,9
«Тилелге»	79,2	8,5	92,3	69,3	14,2
«УТКА 25 чылы»	73,6	5,5	88,2	163,6	59,9
«Барлык»	67,0	13,9	94,8	84,5	51,3
«Өвүс»	64,0	15,4	84,4	62,2	21,6

ТАРАА ЧИДИРИИ УЛУГ

Улуг-Хем районун Жданов аттыг көдөз ажык-агыл артелинин хову-ларында тараа культураларын дүжүтү эрткен чылдан элөөн эки үнгөн болган ол тараалар ей-шаа-да бышкан.

Индиг болза-даа колхоз баштаар чер (даргазы эш Мембей-оол), трактор-хову бригадасы (бригадир эш Мамбык-оол) ажаап алышыкы техникасын, ажыктын күжүн болгаш

черле бар аргаларын четче ажык-лавайн, ажилды багыт организаторларынын уламандан дүжүт ажаап алышыкынын аажок озалдап, тараанын чидирин көүдөп турар.

Алдай-Дар, Чинге-Хамы деп черлерде тавычалыг кестирген 300 ажык гектар чинге-тарааны үр үлө бодуруп бастыраанындан уа тавычалар черге чыгып синип кир-

геш, оларнын чартык кезин черде калган болган оон 60 тонна хире тараа чидиритте таарылган.

Колхоз төвүнде шаңда ажык аажок сандаргай байдалда турар. Тараа аргалаар машиналар доктаамал ажилдап, үрелин турар. Шаңда тараалар ийи басыралып турарын ону күрүнөге дүжүтүлгө хүлээп албайн турар чиктер бейи бар.

Б. МОНГУШ.

Бүдүн чартык—ийи чылдың мал чемин тургузар

Күрүнөге 12 муң тонна тарааны садар

Чөөн-Хемчик районун көдөз ажык-агыл ажилдакчыларынын чөвүлел хуралы чокка чыга районун Бултура бажынында болуп эрткен.

Хуралга СЭП обкомунун бирги секретары эш С. К. Тока чүве чуталаан. Малдың баш санын чайгышын чокка өстүрүп, ону продуктулуун улам бедир дерекке чутула чүдү быжыг чөм баазынын тургузары болуп. Иштинин малынга бо чылын чөм белеткээр талазы-биле районнар болгаш колхозтар аразында социалисттик чарыштын чоруп турарын СЭП обкомунун бюрзу болган областы Советтин күтсөмү чуталаашкан, «областын колхозтарында, совхозтарында мал чемнеринин белеткелдиге дээр көртүзүлгө дааш СЭП обкомунун болган өлкүсө-комуну шалчир кызыл Туктарын тыпыс дугайында» доктаалыга районнар талазы-биле шалчир Кызыл тукту Эрзин райондан дедир алгаш, Чөөн-Хемчик районта тыпыс-рын шитирилдир. Чөөн-Хемчик район 16 муң тонна ситен белеткээр планын сентябрь 10-да 19255 тонна азы 120,3 хуу, 16 муң тонна силос салып планын 24.093 тонна азы 150,5 хуу күтсеткенин эш Тока чуталааш, кызыл Тукту СЭП районун секретары эш К. Дилгизкек, райхүтсөм даргазы эш С. Прасныга хүлээп берген.

Чөөн-Хемчикчээр мал чемнеринин

белеткелдиге чаалап алган кызыл Туктун салбас дөш улам эки ажилдаары чутула. Чүдө дөргө, бо ажил талазы-биле силерин өзжөвирин базар чыгап орап районнар бо хүнере көстүп турар. Ам-даа ситен кезип, силос салып болуп аргаар районун ажил-ишчилеринде бар деп эш Тока чуталааш, СЭП обкомунун болган өлкүсө-комуну мурундан илгелдин илгелдөө.

Сталин аттыг колхозтун даргазы эш С. Ревнюк сес алгаш, колхоз бо хүнереде 1276 тонна ситенин белеткеп, планын 116 хуу, 2500 тонна кукуруза силосун салып, планын 183,8 хуу күтсеткенин чуталаан.

— Бистин колхозта ажил-ишчилери мал чемнеринин белеткелдиге чедип алган чедикшиктерге оожуртавайн турар. Ситен белеткээрин, силос салырын ам-даа үргүлчүлөп, оон-биле бүдүн-чартыктан — ийи чыл чедир чөм куралдарларын тургузырын хүлээлген. Савап сарыктаар ажил бисте база үргүлчүлөп турар. Кызыл тукту быжыг турар дөш районун ажил-ишчилери-биле кады туржур бис. Бистин колхоз мал ажилынын продуктуларын белеткээр болган тараа садар планнарывысты сентябрь 25-те додур болгаш ажык күтсөдирин шитирилдир—деп эш Ревнюк чуталаан.

Районун көдөз ажык-агыл ажилдакчыларынын чөвүлел хуралы

Бодунун колхозунун ажил-ишчилери Совет Тыванын 15 чыл өмгө төлөпиг ужуражыр дөш тура дүшпейн ажилдап, ам бо хүнереде ситен планын 118,1 хуу, силосу 176,7 хуу күтсеткенин «Искра» колхозтун даргазы эш М. Доктуу саналыга демдегелен.

— Мал чемнеринин белеткелди колхозта ам-даа үргүлчүлөп турар. Хей мал чемнери — малдың продуктулуун бедир. Колхозтун саал-чылары бо хүнере чедир ийек бүрүзүндө 1000 ажык литр сүтү алганыр. Ичканаш колхоз сүт саалдызынын 1959 чылгы планын ажык күтсеткен, ам 1960 чылдын үлүгүн саап турар. Күрүнөге сүт садар планын колхоз 126 хуу күтсеткен. Малдын баш санын өстүрүп план чүтүнерин айы-биле ажык күтсеткенин. Искрачыллар күрүнөге 1400 тонна тарааны садар деп алган хүлээлгезин аде көрүп, ам 2000 тонна тарааны садарын шитирилдир. Күрүнө мурнуна тараа болган

өйт белеткелдин талазы-биле хүлээлгезин сентябрь 25-те күтсөдир бис—деп эш Доктуу хүлээлген.

— Мал чемнери белеткээр талазы-биле бистин колхоз эрткен чылдарда районун өске колхозтарында хожудулап турган. Ол хожудашкынын ам ажык эрткен бис. Ам 3300 тонна ситен (114,4 хуу), 3550 тонна силос (104,8 хуу) белеткеткенин. Орта «Октябрь 30 чылы» артелидин кекжүнерин оожуртавайн турар. Мал чемнеринин белеткелдиге, савап бөлүшкүчүлө 70 ажык киж ажилдап турар. Бүдүн чартык чылдың чөм куралдарын тургузар бис. Дүжүт ажаап алышыкынын дүргө темп-биле чоруп турар. Ажаап алышыкыны анылап ажаар арга-биле чоруттуруп, ам бүтү тараа культураларын 63 хууун тавычалыг кескен бис. Гектар бүрүзүндө 12—15 центнер дүжүт алышып турар.

Күрүнөге 1500 тонна тараа дүжүтүлгө 2000 тонна кылдыр сентябрь 20-де күтсөдир арга бисте бар. 96т, сүт, дүк белеткелдин планын октябрь 1-де күтсөдир бис—деп эш М. Сандак чуталаан.

8 чыл дүргүзүндө хей кадарып, колхозка нитизи-биле 4800 ажык баш хойну өстүрүп бергенин, бо чылын 300 ажык баш хойну 100

баш бүрүзүндө 130—150 хураган-нарын алырын хүлээлгезин болган ам үлө 100 хуу бүрүзүндө 150 хураганна, бир хойдан-на 2 кг дүк алганын, чыл төнтүзүнге чедир 100 хойдан-на 160 хураганын алыр хүлээлгезин, «Коммунизмче өркү» колхозтун хойкуу эш М. Чола бодунун саналыга чуталаан.

Мал чемнеринин талазы-биле чедип алдынган чедикшиктерге оожуртавайн, бүтү аргаларын, күштерин ажилдап тургаш, бүдүн чартык — ийи чылдын чөм куралдарын тургузарыкче, мал ажилынын продуктуларынын болган тараа белеткелдигин күрүнө планнарын хуусаа бетинде күтсөдиринче СЭП райкомунун секретары эш Дилгизкек хуралдын киржикчилерин кыйгырып, районун мурнуна салдыган сорулгаларын чедикшиктерин шитирилдирешикан, чаалап алган кызыл Тукту районун ажыктын чоннары быжыг тулап шыдаарын бүтүрүлгө.

Хуралдын киржикчилери нитизин малынга бүдүн чартык—ийи чылдын чөм куралдарын белеткээр, көдөз ажык-агыл продуктуларынын планнарын Тыванын 15 чыл өмгө бетинде күтсөдир, күрүнөге 12 муң тонна тарааны садар деп шитирилдир, районун бүтү ажыктын чоннарынга кыйгырып үндүргөн.

М. СЕВЕН.

ЧАРЫШТЫН ТИЛЕКЧИЛЕРИ

дүн, хүн чокка ажилдап турар. Инда эр, хөрөжөн, улуг, биче кижилер-ле хей. Олар хову бригадаларын кызыл чайт кылдыр аксылан каан: «Чодураа» көдөз ажык-агыл артелинин эр, хөрөжөн колхозчулары! Чеди чылдын бирги чылынын дүжүтүндө таразындан 80 муң худ тарааны Төзөн чүртүвүска берээ-линер!», «Комсомолчулар болган аныктар! Дүжүт ажаап алышыкынын бирги одуруунга туржунар!»...

Мындыг кыйгырылгаларга улам соруу кирген колхозчулар ол шаңда баш бүрүзүндө 130—150 хураган-нарын алырын хүлээлгезин болган ам үлө 100 хуу бүрүзүндө 150 хураганна, бир хойдан-на 2 кг дүк алганын, чыл төнтүзүнге чедир 100 хойдан-на 160 хураганын алыр хүлээлгезин, «Коммунизмче өркү» колхозтун хойкуу эш М. Чола бодунун саналыга чуталаан.

Мал чемнеринин талазы-биле чедип алдынган чедикшиктерге оожуртавайн, бүтү аргаларын, күштерин ажилдап тургаш, бүдүн чартык — ийи чылдын чөм куралдарын тургузарыкче, мал ажилынын продуктуларынын болган тараа белеткелдигин күрүнө планнарын хуусаа бетинде күтсөдиринче СЭП райкомунун секретары эш Дилгизкек хуралдын киржикчилерин кыйгырып, районун мурнуна салдыган сорулгаларын чедикшиктерин шитирилдирешикан, чаалап алган кызыл Тукту районун ажыктын чоннары быжыг тулап шыдаарын бүтүрүлгө.

Хуралдын киржикчилери нитизин малынга бүдүн чартык—ийи чылдын чөм куралдарын белеткээр, көдөз ажык-агыл продуктуларынын планнарын Тыванын 15 чыл өмгө бетинде күтсөдир, күрүнөге 12 муң тонна тарааны садар деп шитирилдир, районун бүтү ажыктын чоннарынга кыйгырып үндүргөн.

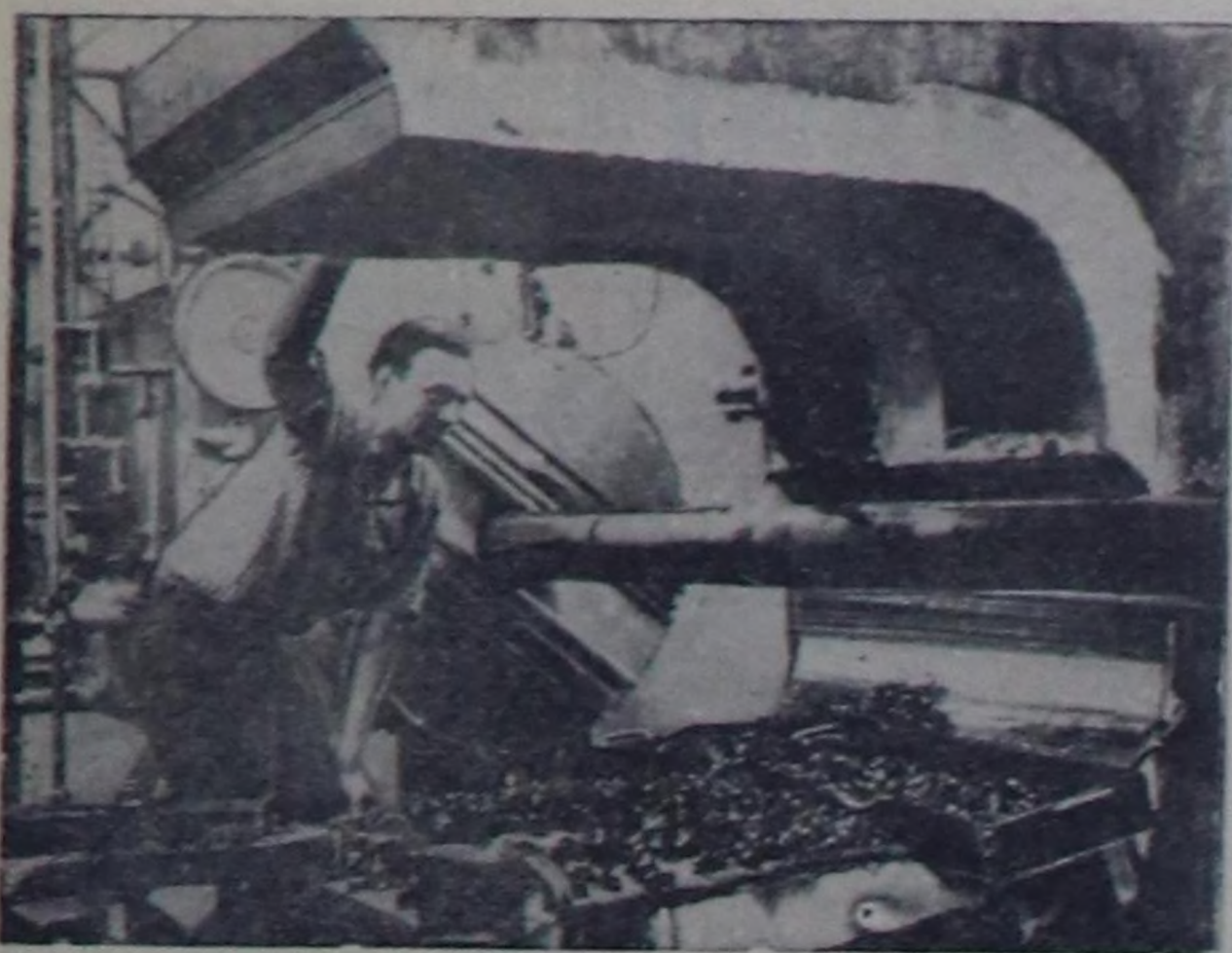
М. СЕВЕН.

күрүнөге тараа дүжүтүлгө темпизин дүргөлдөткөн. Ичканаш бо шитирип Тукту болган ажа шаңналы хүлээлгө бербишкан, нити тараанын дөшүлгө, дүжүткен, кургактан болган арыгала, тараа погун чайлашкан, Шагаан-Арыктын күрүнө шыгжамырынга кириер тараанын чүдүргөн, үрелин участоктун тараанын тускайлап урган — ажык дөргөш шак кычар чай-чалсар чокка хайныгып-ла турар.

Ол аразында колхозтун баштаар черинин, партбюроунун кекжүнерин, бригадирлер болган агитаторлар, агрономнар, инженер-техниктер, үзүткитер болган санакчылар боттарынын өваагыл хүлээлгелерин күтсөдир, төп

Будурулдеги өнүгүү классчылар Совет Тыванын он беш чык оюнга куш-ажыкчы төлөпиг белек кылдыр 3-ку разрядтын мергезилин чеди алып дөш чүткүдүгү ажыдаан туруралар.

4. ИРГИТ.

Герман Демократик Республика. Республиканы үндөзгө тургусамалдан бээр 10 чыл оюн ГДР-ниң ажалы чону төлөтүп угуур дээр белектенген турар. Котбус округта аар машина тудуунуң заводу ол хунге чедир чыл планын 82 хуу күрседирин шийтирилген. Чурукта: ажалчы Г. Грезерниң экскаватор кезин ажалдан кылып турары.

СЭТА-ның фотохроникасы.

ГВИНЕЯНЫН ДЕМОКРАТТЫГ ПАРТИЯЗЫНЫН СЪЕЗДИЗИ

КОНАКРИ. СЭТА-ның корреспондентин А. Званцовтун дыңнады турары бола:

Француз колонизаторлардан ажалы дээр гвиней улустун демократтыг партиязынын V съездинде ажалыткан. Чурттуң хамаарышпас чорун чедип алганын, сонда демократтыг партиянын бир дугаарында чымдырган съездин Африканын ажал республиканын мурунда турар соругдарын чугаалажык кээр. Совет Эвдидиниң Коммунист партиязынын, Чехословакиянын, Герман Демократтыг Республиканын, Румыниянын, Болгариянын коммунист болгаш ажал-тын партияларынын төлөзери, Гананын, Марокконун, Либериянын, Нигериянын, Сенегалдын болгаш Африканын өскө-даа чурттарынын политиктиг ажал-бүтү партияларынын төлөзери чедир сездиге олуру-биле Гвинея республиканын найысылдыда чедир берген.

Гвинеянын демократтыг партиязынын политбюроунуң кезигүүнү болгаш политиктиг секретары Сайфулай Диалло съездин баштайгы хуралында ажал чугаалаан. Съезд болза бүтү улустар-биле найыралдык болгаш революст күштерин чалгы эвнин лозуну-биле өртүп турарын ол онзалат демдегелген.

Чурттуң хамаарышпас чорун быжылдарычче болгаш национал экономиканы чаартып тургузарында 14-түн кезежиге хуралында кылган.

Цеденбалдын болгаш Нерунун аразынга чугаалажышкыннар дугайында дыңнады

ДЕЛИ. (СЭТА). Моол Арат Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Ю. Цеденбалды болгаш Индиянын Премьер-министри Дж. Нерунун аразында болган чугаалажышкыннарын дугайында дыңнадыгында чалгаан. Индия чактын чалаанын суугаар Цеденбал найыралдык аян-чорун кылган сентябрь 10-дан эгелзөө 16-га чедир Индияга турган деп дыңнады чугаалап турар.

Ийн премьер-министрлериниң аразында чугаалажышкыннар чуректин ханызындан найыралчы байдалга өрткөн. Ийн чурттарың экономиктиг хөгжүдүлгенин айтыргаларынын талазы-биле болгаш делегейниң амгы үдөгү чугала айтыргаларынын талазы-биле савал-онзаларын чугаалажышкыннарын кир-жикчилери солукшан.

Делегейниң айтыргалары тайбың арга-биле болгаш билчиршикниң бузулуңа шийтирелтиген турар ужурул деп ийн премьер-министрлер чөпшөршөк. Тайбың кожалар дугунаарынын принциптерин боттарынын чалгылы чок шыңчызы олар баддыктаан.

Ядролук чепсектиг шенелдериниң соксалар дугайында, а оң соонда ядролук чепсектиг бүдүрүн бол-

гаш ажаллаарын база хоругдар дугайында дугурулгаларын чедип алырынның өргөжөк чугаалажышкыннарында оңалат демдегелген. Ол дөргө чепсектериниң өртүгүнүң ийниң дүжүрүнүн болгаш «сон дайын» соксаларының ажал олуру ужурул.

СЭТА-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынын болгаш АКШ-тың президентиниң аразында ажал-жышкыннарга ийн премьер-министрлер байыр чедирип, ол аян-чоруктар улустар аразынын дүжүрүгү чорун бүтү-нүн кошкадырында чедир деп шыңчы идеялар илгерилзөө.

Ийн чурттарың аразында кайышадан бээр туруп келген харызааларын демдегелешкен, оңол чымдары ол харызаалар катат тургустунгалар болгаш чад үндөжне быжыкканын ийн премьер-министрлер өрүшкү-биле айткан.

Бодуңа таарышкан үдө Индиянын премьер-министр Моола кезин деп Моол Арат Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы чалаанын дыңнады турар. Чалааны дээр премьер-министр өртүп четиргенин илгерилзөө, Моола оң барымышкын ажал болдунар аргалыг деп идеялар чугаалаан.

Лондон. (СЭТА). Рурда Бохум обсерваториязын директору Гейн Каминский совет космиктиг ракетаны Айже чедиршикниң салып үндүргөн дугайы Рейтер агентилениң корреспондентиниң айтыргаларында телефон дамчыштып харылажышкан, мында деп чугаалаан: «10 километр дүртүгү чеге ланчыдан сөк караан киир са-

дыптар снайпер-биле орустарын деп-неп болур».

Ракетаны салып үндүргөн орустар кижилгик ракетаны Айже салып үндүрүп болур дөни ол-дур деп Каминский чугаалаан. Ракетаның Ай кырында чедир бээр чериниң дугайында дамчыткан дыңнадылар оюн Черен Айга чедир бүтү оруту дугаар башкылар турган дөни ол-дур.

ВДР-ниң Даштыкы херектер министри Фам Ван Донгтун Д. Хаммаршельдиге чагаазы

ХАНОЙ. (СЭТА). Вьетнамның Демократтыг Республикасының Даштыкы херектер министри Фам Ван Донг ЕНО-нуң чингине секретары Д. Хаммаршельдиге чагаа чоруткан. Ляостун хаан черинде Каттышкан Штаттарның тургускан айымынын күштедип турарынын дугайы ажал дыңнады.

Ляос дугайында Женева дугурулгаларын Каттышкан Штаттарның болгаш хаанын Ляостун ажал чорутурун, ол чоруктар Ин-дид-Кыдатка болгаш Мурнуу Чөөн Азияда тайбыңа кыжамышкынны тургузуу, турарында холбаштыр Вьетнамның Демократтыг Республикасынын чалаанын шыңгың негелде бижин чага-биле кады чоруткан.

Кол Ассамблеяның 14-ку сессиязы ажытты

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). ЕНО-нуң Кол Ассамблеясынын ажалчылг XIV сессиязы бодунун ажалын сентябрь 16-да ажалзөө. Кол Ассамблеянын мурундагы XIII сессиязын дарга-лап турган тур дарга Шарль Малле (Ливан) сессияны ажалткан.

Ийн-шынжон чок байырыл ил-ауаның сонда Ливан төлөзериң болгашын премьер-министр Рашид Караме дээр чедир чугаалаан. Маргылаалыг бүтү - айтыргалар тайбың арга-биле шийтирелтиген туруп болур деп айткан, таары-чалыг түнелгө адролук чепсектиг шенелдерин соксалар талазы-биле конференциянын ажалын чедиршикниң болдунар деп идеялар Караме илгерилзөө.

Оң соонда Ассамблеянын планарлыг хуралынын ажал барымда-лаан чаксарын чарлаан болгаш оң чедир ажалчыл комитеттериниң даргаларын сонгууру-биле оларын хуралдарын элчештирп өрттиргелзөө.

Ол ажал-булаалда чажыт баддылашкын-биле Нерунун төлөзериң Виктор Беллуиде сонгууттурган. Оң дөни 81 биллетен бердинген болган. Бир биллетен күш чок болган.

Оң соонда Ассамблеянын планарлыг хуралынын ажал барымда-лаан чаксарын чарлаан болгаш оң чедир ажалчыл комитеттериниң даргаларын сонгууру-биле оларын хуралдарын элчештирп өрттиргелзөө.

Бирги комитеттин (политиктиг айтыргаларын болгаш ажал чоруктуң айтыргаларын талазы-биле комитеттин) даргазына Франц Мач (Австрия) сонгууттурган. Оң комитеттериниң даргаларында: тускай политиктиг комитеттиң — Чарльз Бинг (Либерия), ийни комитеттинге (экономика болгаш ажал айтыргаларын талазы-биле) — Марсаль Тамало (Бразилия), үшкү комитеттинге (социал, гуманитар болгаш култура айтыргаларын талазы-биле комитет) — Жорж Сиселе (Бельгия), дөртү комитеттинге (хайгаарал-тежел айтыргаларын талазы-биле комитет) — Ламбертус Палар (Индонезия), бешкү комитеттинге (административ болгаш бюджет айтыргаларын талазы-биле комитет) — Пржи Носек (Чехословакия) болгаш алдыгы комитеттинге (юрдиктиг комитет) — Альберто Эррарте (Гватемала) сонгууттурган.

Чаксар соонда ЕНО-нуң Кол Ассамблеясынын планарлыг хуралы дагын ажалзөө. Сессиянын даргазынын 13 ораалчыларын чажыт баддылашкын-биле сонгал. Оларын санында СЭТА-ның, АКШ-тын, Англиянын, Франциянын, Румыниянын, Бразилиянын, Марокконун, Филиппиниянын, Турциянын, Бразилиянын, Швециянын, Мурнуу-Африка Эвдидиниң төлөзериң чедир чалгышкын кирген. Оң соонда Кол Ассамблеянын XIV сессиязынын 21 кижиден — сессиянын даргазындан, оң ораалчыларын болгаш ажалчыл комитеттериниң даргаларындан тургустунган кол комитетти тургустунган. Кол комитеттин соругазы болза сессиянын хүн чорунуң айтыргаларында хамаарыштыр смелерин киирери болур дөни бидиңгир болгай.

Н. С. ХРУЩЕВТУН АКШ-ЧЕ ЧОРУПКАНЫНГА ДЕЛЕГЕЙНИН УЛУСТАРЫ БАЙЫР ЧЕДИРП ТУРАР СЭКП-НИН ТӨЛӨӨЛЕРИ ГВИНЕЯНЫН ДЕМОКРАТТЫГ ПАРТИЯЗЫНЫН СЪЕЗДИЗИНДЕ „Кижилгик ракетаны Айже салып үндүрүп болур“

Кайгамчык улуг сонуграл

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). СЭТА-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтун АКШ-та чедир бергенин, Н. С. Хрущевтун президент Д. Эйзенхауэр-биле ажал баддылашкыннарын чедир ажал чоруткан. Ляостун хаан черинде Каттышкан Штаттарның тургускан айымынын күштедип турарынын дугайы ажал дыңнады.

Н. С. Хрущевтун АКШ-та чедир бергенин көргүтүп турар дыңнады-ларын болгаш фото-чурктарын «Нью-Йорк геральд трибун» солун барык 4 долу ажал кылдыр берген. Бо болушкунга хамаарыштыр үш солун редакция чүтүп болгаш тай-сылыраакчылар доңдуулааларын баддылашкан. «Нью-Йорк таймс», «Дейли миррор», «Дейли ньюс» солуннар Н. С. Хрущевтун Вашингтонга ужуражышкыннын база шак-ла мачалыг кайла-биле чырыдып турар.

Н. С. Хрущевтун чедир бергенин америк хей-инитиниң кайгамчык сонугралын оңалат демдегелешкен. «Дейли ньюс» солунун кор-респонденти болза телевидение-ниң кол компанияларын мындыг ажалчылг өскө калды-ла болушкунга бодура премьер-министр Н. С. Хрущевтун келгенин дугайын боттары-нын дамчыдылгаларында дыка хей-ушакты берген деп демдегелген.

«Нью-Йорк геральд трибун» солунун демдегелешкен буугаар ажал-лаан.

„Эзулуг тайбың кожалары дугунаарынын чилчир“

ЛОНДОН. (СЭТА). Н. С. Хрущевтун АКШ-та чедир бергенин Англияда ажалчыл сонуграл турар. Боттарынын политиктиг үндүрелден хамаары-ла чокка англи улустун ажалчыл хей-нүруу Совет чактын башты-нынын болгаш АКШ-тын президентиниң аразында баддылашкыннарын чалгы түнелгө чедир келер деп идеялар илгерилзөө.

Н. С. Хрущевтун Москвадан үндүргенин дугайында болгаш оң Вашингтонга чедир бергенин дугайында дыңнадылар — солуннарны көскү черин ажал турар. Н. С. Хрущевтун болгаш Д. Эйзенхауэр-ның адролук солуктан чугаала-рын «Таймс» солун бүтүн чарлаан.

Н. С. Хрущевтун Москвадан үндүрген болгаш оң Вашингтонга чедир бергенин тырттырган чурктарын

га, Н. С. Хрущевтун сентябрь 15-те чедир чугаалаары Нью-Йорктун экономика алуунга болур шайла-лаа «чалаашкыннар даш кадыг-дошкун демисе» америк бугура-лааларынын аразында чоруп турар. «Олура чедир чедиршес бодганы-биле бистич бижитиришкенин кирген муң идеяларын хулаа-вейи турар бис» деп экономика алуунуң күрсекти директору Д. Эккерман солунга меделзөө. Олурачарларын нинти саны ийн муң кижиге ажалчыл болуру чыганын чок деп ол чугаалаан. «Бо дөргө көскү бугу-рула элдериниң чалгыс чеге кал-жан-бир шагда болуп тургулаан хуралдарында ажалчыл улуг хурал болур».

СЭТА-ның чалаанын баштыгынын АКШ-та чедир бергенин дугайын болгаш америк хей-инитиниң бод-дарынын дугайын чугаалажышкан, хей-хей корреспондентилер Н. С. Хрущевтун болгаш оң үдөгү кижилерин найыралчы болгаш чалы-чагал саткылдык демдегелешкен.

Америк улустун бодды-биле ажалга, Н. С. Хрущевтун АКШ-та чедир бергени болгаш президент Д. Эйзенхауэр-биле оң баддылашкынны чурттарынын аразында харылажышкынны өжжиктерин болгаш делегейниң бүтү байдалын кадыкшыдырында ийн бээр деп солуннар демдегелеш турар. Н. С. Хрущевтун Д. Эйзенхауэр-биле чугаалажышкыннарын совет-америк салыг харылажышкын өжжиктерин база чедир болур деп АКШ-тын салыг-үлгүлүг бугу-рутерин идеяларын «Нью-Йорк пост» солунун хайгааракчызы илгерилзөө.

Солуннарда хейнүу парлаан. Чамдык чурктарда Н. С. Хрущевтун президент-биле чугаалажышкыннарын, өскөтүндө ажал чектер апарып турары турар болгаш оң ху-дугат танымалдык баары-биле өрткөн көргүсөөк.

Радио болгаш телевидение стан-циялары аян-чорук дугайында дыңнадыларын үргүчү дамчыдып турар.

Н. С. Хрущевтун болгаш Эйзенхауэр-ның аразында ажалчыл хулаа-ларын бүтү делегейниң улустары чүтүлдүгү турар деп «Дейли у-рер» солун оңалат демдегелзөө.

СЭТА-ның болгаш АКШ-тын үл-гүлүгүлүг ужуражышкынны төвүнүң чоругулажышкын ажалчыл чектер болур деп «Дейли скетч» солун меделзөө.

А. А. Громыконун Гертер-биле ужурашканы

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Сентябрь 16-да СЭТА-ның даштыкы херектер министри А. А. Громыко АКШ-тын күтүне секретары К. Гертер-биле мыска беседа кылган. Оң сонда меделзөө чарлаан, мында болза күтү-не секретары Гертер болгаш даш-тыкы херектер министри Громыко бөгүн ужурашкан, Кэмп-Дэвиде сентябрьның 25—27-де президент Эйзенхауэр биле дарга Хрущевтун

чугаалажык айтыргаларын чур-туну дугайында баштайгы дугу-рула чедип алдыгдан дөни чугаалап турар. Оң чугаалажышкын-нын чуруну болза ажал-бүтү чөтү-лекчилер болгаш тускай өрткөн-лөр—совет-даа, америк-даа дийл-е, оларын өргөжиге хамаарык ай-тыргаларын чугаалажырында кир-жирлер дөни шийтирелтиген.

Кыдат парлаганын кичөөнгейиниң төвүндө

ПЕКИН. (СЭТА). Совет космиктиг ракетаны Айже чедиршикниң салып үндүргөн-биле чедиршетири, СЭТА-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтун Каттыш-кан Штаттарга аян-чорук ЕЭР-нуң хей-инитиниң болгаш парлаганын чалгы чедиршикниң төвүндө турар.

«Дейли ньюс», «Дейли ньюс» болгаш өскө-даа солуннар Н. С. Хрущевтун АКШ-че чорутканы-биле солбаламгы дыңнадыларын бирги ажалчыл парлаган, АКШ-че ажалчыл болгаш холбаштыр бодунуң ажалчыл кирип турган чагааларга

болгаш телеграммаларга Н. С. Хрущевтун харызын парлагылаан. Н. С. Хрущевтун аян-чорук бүтү солуннар «делегейниң амгы бай-далынын оң улуг болушкуну» ажалчыл бир эл-сепкилдиг демдегелзөө.

Н. С. Хрущевтун Вашингтонга чедир бергенин дугайында болгаш АКШ-тын президентиле оң ужуражышкыннын дугайында тодар-гай дыңнадыларын Пекинде бол-гаш Кыдаттын өскө-даа хоорал-ларынын райостанцияларын сентябрь 16-нын өртүндө каш-даа уаа дам-чыткылаан.

Тайбыңнын болгаш кожалары дугунаарынын аян-чорук

БЕРЛИН. (СЭТА). Герман Демократтыг Республикасынын хей-инитин СЭТА-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтун АКШ-че аян-чорукка оң улуг сонугу-галды салып турар. ГДР-нин радио-станциялары Н. С. Хрущевтун Ва-шингтонга чедир бергенин дугайында тодаргай дыңнадыларын каш-даа уаа дамчыткан. Бүтү төп солуннар сентябрь 16-да бирги ажалчыл ажал холбаштырган.

«Ньюс дайчанд» солун Н. С. Хрущевтун АКШ-та барганынын дугайында материалдарын каш-даа уаа дамчыткан. Бүтү төп солуннар сентябрь 16-да бирги ажалчыл ажал холбаштырган.

«Ньюс дайчанд» солун Н. С. Хрущевтун АКШ-та барганынын дугайында материалдарын каш-даа уаа дамчыткан. Бүтү төп солуннар сентябрь 16-да бирги ажалчыл ажал холбаштырган.

Н. С. Хрущевтун АКШ-та чоруп турары ийн герман күрүлелерде хулаа бир тем болуп турар деп «Трибун» солун демдегелзөө. Улустар аразынын дүжүрүгү чорун кошкардырычче болгаш «сон дайын» соксаларычче уланган про-ектиг баддылашкын бодды-биле ажалга, чөөн-даа, барымын-даа чүткө бүтү кижилер ийн улуг күрт-нелерин улутуучуларынын ужуражышкыннарга улуг идеяларын оңалат турар деп ол солун меделзөө. Н. С. Хрущевтун АКШ-че алгаш

чорукан чүткө—тайбың болуп ту-рар.

Н. С. Хрущевтун АКШ-че аян-чорукка хамаарыштыр «Юнге велст» солунун бизнессе болза: ха-мыктын мурунда тайбынын маалп турар бис, кайы-кыймыл билчир чорукту, бистич амдырал-чур-талгавыска айыл чок чорукту болгаш ыржы-шадан чорукту ма-гадылаан маалп турар бис. Ол бистич эл улуг күзелин. Немец улус-ла тайбың дөргө тайбың керезин чарар болгаш делегейниң ийги дайымынын артыкчыларын чок кы-лар дөни ол болур.

Обласка агаар-бойдустан байдалы

Кызылдың агаар-бойдус байдалы шийнчээр станциязынын медаларын буугаар алырга, обласка бөгүн бу-луттагылап, ажалчыл болуп турар, шоол-луг чашкын чок хун болур. Хат өй-тавида, кезекжилгик биче дыңыч бээр. Агаарын температурасы: облас-ка—13—18, а Кызылга—14—16 гра-дус чалгы.

Редаторнун ораманчызы Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

Этилдеп каан бензинден хораннанышкынны чайладыры

Этилдеп каан бензин — бедик шынарлыг кывар чүл. Ону автотранспортка, ол мыскал тракторлар болгаш комбайнар ажалла-дырында каала-биле херектел турар. Ону ажал бензинге этилдеп суук чүлүлү холуп турган кылар.

Этилдеп каан бензин-биле машиналар ажалладырып, тускай (курса өрткөн) чалаачыларга болгаш заправщиктерге чөпшөрзөр. Бир эвес чалаачылар, трактористер этилдеп каан бензин болгаш анти-физил ажаллаарынын санитар-техниктиг мунурумун өрттөө, эж-чөпшөршөк дугааран болза, ол чүлү-биле ажаллаарын оларга чөпшөрзөөс.

Этилдеп суук чүлү хорон болур. Мында кижиниң организмни хор-раалыг салдарлыг тетраэтилсвинце холуп каан. Этилдеп бен-зинин кайы хамаан чок ажаллаарга тетраэтилсвинце бензин-биле ка-ды кешке деген, ону таварты ханче кирип хораннанышкынны болдунар.

Автомашиналарга, тракторларга болгаш комбайнарларга бензинин кайы хамаан чок ажалка кулуп турда, этилдеп бензин тогулгаш, ажаллачкынны ханчеге ажалчыл бичеги бээр. Бензин система-зын шын эвес дамчыдылганда болгаш аас-биле сорганда аасче ол кирген, кижиге дамчып берип болур.

Этилдеп бензин-биле хораннанышкынны шийчиг-демектери кон-чут оожум бидиңер болгаш бидиңмей бары-лаа болур. Тетра-этилсвинце кижиниң организмине кешти азы кижини таварты киргеш баштайгы үдө кадыг-лаа ажалчыл болурубас. Ыччал-ла-даа элзөө үе өрткөн кижиниң бажы аарып, шыгырап, арып ажалзөө, чедир ханчү чидер, уйгузу келбестей бээр. Аар хоран-нанышкын үдөнде мезгил ажалчыл урелгеш, кижини өлүмгө тава-рыштырып болур.

Этилдеп бензинден тыттып болур хораннанышкынны чайладыр-да дарызында дүрүмчелер сагыры чугула: ону сажыа иштинге ажаллап болбас, оң-биле автомашиналарын ажалладыр үдө шы-гымын ханчылгыч кулар (чашатпас болгаш токтос керек) машина-же ону куларын механизастары, тускай хепти, резин хол хантары херектелзери, а ажал кулугдарын үдөнде противогазты келери чугу-ла. Ол бензинин аскы мунган, бугун савага кадалаалар болгаш тускай машинага дамчылар керек.

Бензин системаларын резин дамчыштыр аас-биле соруп болбас, бо дугайында тускай настуу азы өскө-даа херекселдерин ажалла-дыр керек. Этилдеп бензин кешке дүшкөн таварылаа ону керсиге суукан хово-биле оварыччалыг чолар, а оң соонда ол черин кизиг чүлү-биле саванып чурар. Кырыңче этилдеп бензин токтү берген ма-шина кезектерин болгаш хер-херекселдерин керсигиниң пос-биле аштар, а оң соонда ол посту мавыла өрткөдир. Ук бензин чеге токтү бергенде ол черин хөрүтүңгө хөрүлүг кижиниң (хорлук чугу-тунун бир кезин 2 кезек сууга холуур) чажып, хоразын арыл-дырар. Этилдеп бензинге ажаллап чоруп кижилер дарызында чур-умнарын ычавыла сагыр: душка үрүччү кирер, холун саван-биле эки чурар. Тускай хевин салгыга кургалы салып, а оң соонда 10 хулууг саваа элдириң-биле чаап турган, 10 хонукта бирээден эвеш эвес катат чурар (1 кг саванын ведро ишти сууга элдириң).

Тускай хепти бажыңга кедип алгаш келер чорукту шыңгы хо-рулдар.

Тыва областың Санитар-чырымшык бажымы.

ОБЛАСТЫН КИНОЭКРАНАРЫНДА

деп кинону көртүр.

Совет ракетаны салып үндүргенин дугайында немец эртемденниң чугаазы

ЛОНДОН. (СЭТА). Рурда Бохум обсерваториязын директору Гейн Каминский совет космиктиг ракетаны Айже чедиршикниң салып үндүргөн дугайы Рейтер агентилениң корреспондентиниң айтыргаларында телефон дамчыштып харылажышкан, мында деп чугаалаан: «10 километр дүртүгү чеге ланчыдан сөк караан киир са-

дыптар снайпер-биле орустарын деп-неп болур».

Ракетаны салып үндүргөн орустар кижилгик ракетаны Айже салып үндүрүп болур дөни ол-дур деп Каминский чугаалаан. Ракетаның Ай кырында чедир бээр чериниң дугайында дамчыткан дыңнадылар оюн Черен Айга чедир бүтү оруту дугаар башкылар турган дөни ол-дур.

РЕДАКЦИОННЫ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин кудумчу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнун 24-63, редакторнун ораалчызынын, партийи амдырал килдизиниң 23-54, харысалгалыг секретарынын 37-13, кээде ажал-агыл килдизиниң 22-64, иштиги информация килдизиниң 21-47, пропаганда, үлгүлүг болгаш транспорт килдизиниң 23-25, чагаа, култура болгаш амдырал килдизиниң 21-27, бухгалтериянын 25-38, корректордарын 20-60.

Чажыг № 2616. Култура өргөлдүгү типографиязы.